

Mojca ŠAŠEK DIVJAK

Razstava ob 60-letnici delovanja Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije in šesta nagrada Maks Fabiani

Sočasno z 29. Sedlarjevim srečanjem je bila v preddverju dvorane Muzeja za arhitekturo in oblikovanje konec maja 2018 postavljena dvodelna razstava. Prvi del je bil namenjen zgodovini in delovanju društva od 50. let prejšnjega stoletja, drugi del pa je prikazal vse nominirane in še posebej nagrajene projekte v okviru šeste nagrade Maks Fabiani (za zadnje obdobje 2015–2017). Celotna razstava je bila prvič postavljena novembra 2017 na Gradu Štanjel, ko je bila tudi svečana razglasitev urbanistične in planerske nagrade Maks Fabiani za zadnje obdobje. Nato je bila razstava marca 2018 preseljena v Ljubljano, na Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo, kjer je bila na ogled strokovnjakom različnih profilov, ki se ukvarjajo s prostorskim planiranjem (urbanistom, gradbenikom, geodetom, arhitektom, krajinskim arhitektom, geografom itd.) in tudi študentom teh strok. Zadnja postavitev pa je bila namenjena udeležencem 29. Sedlarjevega srečanja.

Prvi del razstave: 60 let Urbanističnega društva Slovenije

Začetki organizacije urbanizma po drugi svetovni vojni pri nas segajo v petdeseta leta. Na prvem posvetovanju arhitektov urbanistov FLR Jugoslavije 1950 v Dubrovniku je imel prof. Edo Ravnikar referat Problemi arhitekture in urbanizma v LR Sloveniji, predvsem o urbanističnem planiranju in projektiranju naših mest. Zagovarjal je upoštevanje že obstoječe decentralizacije, v

Slika 1: Kronologija razvoja društva in aktivnosti

nasprotju z gradnjo velikih novih mest. Na posvetovanju so predlagali, naj bi regionalno planiranje postavili kot del prostorskega planiranja vsake republike, glede na specifične pogoje. Čez pet

let, na tretjem zveznem posvetovanju arhitektov 1955 v Sarajevu, je bil tudi Ustanovni kongres Zveze urbanistov Jugoslavije. Ugotovljeno je bilo, da se morajo nujno organizirati urbanistične

Slika 2: Sedlarjeva srečanja, 28 strokovnih posvetov (1978–2017)

službe v republikah in občinah. Poleg tega so opredelili usmeritve delovanja in pravila za ustanavljanje republiških društev.

Tako je bilo ustanovljeno Urbanistično društvo Slovenije – UDS. V prvem upravnem odboru so bili predsednik dr. Miroslav Saje, podpredsednik Saša Sedlar, Vera Kokole in drugi. Poleg drugega delovanja je društvo med letoma 1960 in 1972 izdajalo revijo Bilten.

III. kongres Zveze urbanističnih društev Jugoslavije je leta 1963 potekal na Ble-

du. Za predsednika je bil izvoljen Saša Sedlar. To je bilo leto katastrofalnega potresa v Skopju, zato se je slovensko društvo aktivno vključilo v popotresno sanacijo Skopja z urbanistično dokumentacijo in projektantskimi timi. Sodelovalo je tudi pri številnih drugih zveznih in republiških akcijah ter na mednarodnih kongresih, leta 1973 na Svetovnem kongresu v Københavnu, organiziranem na tematiko planiranja v prostoru. Leta 1974 je UDS začelo izdajati novo revijo Prostor, ki je občasno izhajala naslednjih 10 let.

Društvo je kot prelomni dogodek organiziralo Prvo Sedlarjevo srečanje urbanistov, ki je bilo leta 1978 v Ljubljani. Organizirano je bilo v spomin Saša Sedlarja, ki je umrl leta 1975. Saša Sedlar je bil pomemben arhitekt urbanist in univerzitetni profesor. Ves čas je bil tudi aktiven pri organiziranju urbanizma na jugoslovanski in slovenski ravni ter pri pripravah za vzgojo in študijski program urbanističnih kadrov. Društvo je zato z njegovim imenom poimenovalo svoja redna srečanja. Na njih je bila obravnavana aktualna tematika o urbanističnem in prostorskem planiranju v Sloveniji, novih zakonih o urejanju prostora, viziji razvoja, urbani regeneraciji itd.

Leta 1981 se je UDS preimenoval v ZDUS – Zveza društev urbanistov Slovenije –, ker je bilo že organiziranih več društev po regijah. V zadnjem obdobju, od leta 1998, pa nosi ime DUPPS – Društvo urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije. S tem nazivom so želeli poudariti interdisciplinarnost, da pri načrtovanju prostora deluje poleg arhitektov in urbanistov tudi več drugih strokovnjakov: krajinski arhitekti, prometniki, geodeti, geografi, sociologi in drugi, ki se vsi lahko vključijo v delovanje društva.

V času DUPPS so bili njegovi predsedniki: do leta 2010 Miran Gajšek, nato Peter Bassin, Boštjan Cotič, od leta 2014 pa sedanja predsednica Liljana Jankovič Grobelsšek.

Naslednja pomembna prelomnica za društvo je bilo leto 2000, ko se je to včlanilo v evropski svet urbanistov EC-TP-CEU (European Council of Spatial Planners – Conseil Européen des Urbanistes). To krovno združenje je bilo ustanovljeno leta 1985 in ima sedež v Bruslju. Združuje 24 planerskih združenj oz. društev iz 22 evropskih držav ter nudi svojim članom okvir za planersko prakso, obveščanje in izobraževanje. Pripravlja konference, izdaja publikacije,

organizira delavnice za mlade planerje, ki so se jih udeležili tudi člani DUPPS, in na dve leti razpisuje nagrade ECTP-CEU za dosežke v urbanističnem in regionalnem planiranju.

Naša prva nominacija za nagrado je bila leta 2002 v Parizu, ko je Mestna občina Maribor za urbanistično zasnovo mesta dobila posebno priznanje (materiale je pripravil Uroš Lobnik). Potem so sledile še nagrade oziroma posebna priznanja: leta 2004 v Pragi za urbanistični koncept razvoja za severni del ljubljanske regije (ki sta jo dobila Mojca Šašek Divjak in Evgen Čargo) in leta 2008 v Dublinu za ciljne raziskave za pripravo novega prostorskega načrta MOL, ki jih je izdelala ekipa LUZ (vodja Ferdo Jordan).

Bistven premik se je zgodil leta 2005, ko smo prvič dobili svojo stanovsko nagrado Maks Fabiani. Ustanovljena je bila leta 2005 ob 140-letnici rojstva Maksa Fabianija na pobudo DUPPS, Ustanove MF in Občine Komen skupaj z Ministrstvom za okolje in prostor in Ministrstvom za kulturo. To je priznanje za največje dosežke pri načrtovanju in oblikovanju prostora za zadnji dve leti pri nas. Prva podelitev je bila naslednje leto, nato pa vsaki dve leti.

Nagrada se imenuje po velikem Kraševcu Maksu Fabianiju iz Kobdilja. Bil je arhitekt, urbanist, planer, tudi profesor in publicist. Deloval je v srednjeevropskem prostoru – na Dunaju, v Ljubljani, Trstu, Gorici in pri obnovi kraških naselij, porušenih po prvi svetovni vojni. Za to delo se je celo odrekel profesuri na Dunaju. Nagrada Maks Fabiani je sočasno nominacija za nagrado ECTP-CEU.

Posebna, jubilejna mednarodna nagrada Maks Fabiani pa je bila organizirana leta 2015, za obdobje 10 let (ob 150-letnici rojstva). Po udeležbi in odzivih je bila zelo uspešna. Poleg Štanjela je bila prikazana tudi na razstavah v Ljubljani, na

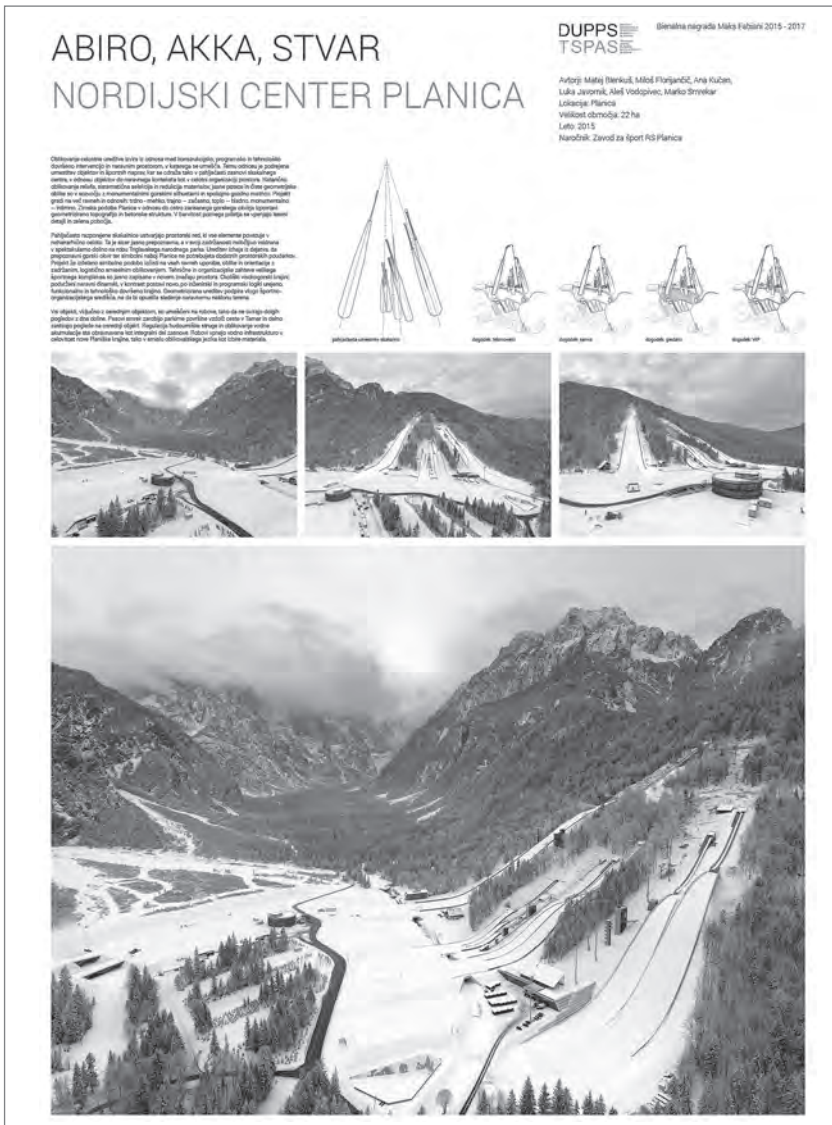
Slika 3: Nagrada Maks Fabiani (2006–2014)

Reki in v Karlovcu – ki je bil tematika enega od nagrajenih projektov.

Društvo organizira različne aktualne dogodke. Pred dvema letoma je potekala strokovna ekskurzija z ogledom Fabianijevih urbanističnih zasnov na Krasu in Goriškem. Naslednje leto je bila organizirana mednarodna urbanistična delavnica Creative Docklands na Reki. Pripravljeno je bilo več razstav in okroglih miz, npr. letos dobro obiskana *Pogledi na prostorsko načrtovanje skozi čas* na Magistratu v Ljubljani.

Poleg tega je letošnje leto potekalo že 28. Sedlarjevo srečanje. Ob srečanjih so redno izhajali zborniki, zadnja leta tudi kot del revije *Urbani izziv* (izdaja Urbanistični inštitut RS).

Mednarodno delovanje poteka predvsem v povezavi z evropskim svetom urbanistov ECTP-CEU, s katerim DUPPS redno sodeluje, se udeležuje skupščin, kongresov in konkurira za nagrade ECTP-CEU. Evropski svet pripravlja in redno dopolnjuje vodila za delo urbanistov in planerjev pod imenom *Listina*

Slika 4: Nagrado Maks Fabiani je leta 2017 prejel projekt Nordijski center Planica (avtorji Matej Blenkuš, Miloš Florjančič, Ana Kučan, Luka Javornik, Marko Smrekar in Aleš Vodopivec oziroma projektni biroji Studio ABIRO, Studio AKKA in Biro STVAR).

evropskega planiranja, zadnja izdaja je bila leta 2013. Ta podaja vizijo razvoja evropskih mest in regij v 21. stoletju. V njej je poudarek na upoštevanju trajnostnega razvoja, ohranjanju kulturnega bogastva, raznolikosti evropskih mest in boljši povezanosti v številnih funkcionalnih omrežjih. Letos je svet ECTP pripravil mednarodni simpozij za izboljšanje prostorske učinkovitosti v urbanih območjih v belgijskem mestu Leuven, kjer so podpisali listino za participativno demokracijo v planerskih procesih in pri urejanju mestnega prostora.

Drugi del razstave: nagrada Maks Fabiani za obdobje 2015–2017

Bienalna nagrada Maks Fabiani za izjemna dela na področju urbanističnega, regionalnega in prostorskega načrtovanja je bila ustanovljena leta 2005 ob 140-letnici rojstva Maksa Fabianija. Nagrada je bila podeljena že šestič, svečana podelitev je bila 18. novembra 2017 na gradu Štanjel. Pripravili so jo DUPPS, Ustanova Maks Fabiani in Občina Ko-

men v sodelovanju z Ministrstvom za okolje in prostor in Ministrstvom za kulturo.

Žirija, v sestavi dr. Andrej Pogačnik (predsednik), dr. Mojca Šašek Divjak, mag. Jelka Hudoklin in mag. Peter Bassin, je ugotovila, da so bila vsa prispela dela kakovostna in inovativna ter da so dokazovala širino in raznovrstnost delovanja slovenskih urbanistov in prostorskih planerjev, tako pri načrtih in njihovih realizacijah kot tudi pri študijskih delih in publicistiki. Kandidirana dela so bila s področij urbane regeneracije, športno-rekreativnih objektov, parkovnih in prometnih ureditev. Dela so obravnavala različna okolja Slovenije – od Osrednje Slovenije do Šaleške doline, od Gorenjske do Štajerske. Posebno, specifično mesto gre delu, ki pomeni nov mejnik v strokovnem izrazju – terminološkemu slovarju.

Nagrado Maks Fabiani je prejel projekt Nordijski center Planica, ki so ga pripravili avtorji Matej Blenkuš, Miloš Florjančič, Ana Kučan, Luka Javornik, Marko Smrekar in Aleš Vodopivec oziroma projektni biroji Studio ABIRO, Studio AKKA in Biro STVAR.

Priznanje Maks Fabiani je prejel Urbanistični terminološki slovar, delo Urbanističnega Inštituta RS v sodelovanju z Inštitutom za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Glavni avtorji so Breda Mihelič, Marjeta Humar in Matej Nikšič.

Študentsko priznanje Maks Fabiani je prejelo delo z naslovom Oblikovanje obvodnega prostora Gradašnice, katerega avtorica je krajinska arhitektka mag. Vlasta Damjanovič.

Dr. Mojca Šašek Divjak, dipl. inž. arh.
Društvo urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije, Ljubljana, Slovenija
E-pošta: msasek1@guest.arnes.si